

13.5.2024

Maa- ja metsätalousministeriölle

Viitaten lausuntopyyntöönne 25.3.2024 Dnro VN/2139/2023

Luonnonsuojeluliiton lausunto ehdotuksesta asetukseksi vapaa-ajankalastuksen saalisilmoituksesta

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa asiasta seuraavaa.

Taustaa

Esitettävällä valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin vapaa-ajankalastuksessa kalastuslain 62 a §:n nojalla tehtävän saalis- ja pyyntitietojen ilmoituksen sisällöstä ja ilmoituksen antamisen tavoista. Ilmoitettavat lajit ja kannat rajattaisiin vain niihin, joiden osalta tietoja ei saada muilla menetelmillä. Vapaa-ajankalastuksessa harvemmin saatujen lajien osalta tiedot ovat tällä hetkellä epävarmoja ja niiden osalta tiedon tarve kalastuksen sääntelyn ja kalakantojen kehityksen osalta on suurta. Kalastustiedusteluissa vastaajia harvemmin saatujen lajien osalta on vähän ja tietoa lajeista ja kannoista jää epätarkaksi.

Erityisesti uhanalaisista ja heikentyneistä sekä laajan elinkierron omaavista vaelluskalakannoista tarvitaan nykyistä enemmän ja tarkempaa tietoa kalastuksen järjestämisen tueksi sekä vaelluskalantojen elvytystoimenpiteiden tuloksellisuuden seuraamiseksi. Esityksen keskeisenä ehdotuksena on, että saalis- ja pyyntitietojen ilmoitusvelvollisuus koskisi seuraavia kalalajeja ja kalakantoja: lohi, järvilohi, taimen, ankerias, nieriä Kuolimossa ja Saimaalla sekä muualla Vuoksen vesistöissä ja harjus meressä. Näitä lajeja yhdistää se, että ne ovat joko uhanalaisia tai taantuneita ja niiden kalastukseen liittyy lajien kantojen elvyttämiseen tai kestävyiden turvaamiseen tähtäävää erityissääntelyä, joka on toteutettu valtioneuvoston asetuksella kalastuksesta (1360/2015). Kaikki lajit kuuluvat myös luonnonsuojelulain 6 luvun 37 §:ssä säädetyn mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön suojeluvastuulle.

Lisäksi saalisilmoitus koskisi myös kyttyrälohta, mutta sen osalta ilmoitettavat tiedot olisivat rajatummat kuin muilla lajeilla. Kyttyrälohen osalta on tarpeen seurata tämän vieraslajin leviämistä ja esiintymistä. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös vapautettuja kaloja. Vapautetusta kalasta tulisi ilmoittaa pituus 5 cm:n tarkkuudella tarkan pituuden sijaan, jotta kala voidaan vapauttaa mahdollisimman nopeasti ja aiheuttamatta sille vahinkoa. Yleisimmät saalislajit eivät kuitenkaan tulisi ilmoitusmenettelyn piiriin ja niiden osalta tietojen ilmoittaminen olisi jatkossakin vapaaehtoista.

Asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin saalisilmoituksen sisällöstä tarkemmin, eli mitä tietoja ilmoitukseen kirjataan. Näitä olisivat: kalastajan nimi, syntymäaika ja osoite, pyydystetyn tai sivusaaliina saadun kalan laji, kalan pituus, tieto kalan rasvaevästä, pyyntipäivämäärä, pyyntiväline ja pyyntialue sekä tieto kalan mahdollisesta vapauttamisesta.

Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin pyyntialueen ilmoittamisesta. Sisävesistöissä saalis ilmoitettaisiin järven, joen tai puron tarkkuudella. Lisäksi ilmoitettaisiin kunta, jonka alueella pyynti on tapahtunut. Pienten vesistöjen osalta paikkatieto kuitenkin karkeistettaisiin saalisrekisteriin siirron yhteydessä laajempaan vesistöön, mutta samaan vesistöalueeseen. Itämerellä esitetään käytettäväksi kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) käyttämiä tilastoruutuja pienruutujen (50 kertaa 50 km) osalta.

Asetusta ei sovellettaisi Tenojoen rajajokiosuudella, lohennousualueella, eikä Tenon vesistön valuma-alueella. Kyseisellä alueella on käytössä oma saalisilmoitusjärjestelmänsä tiedon keräämiseksi, ja saalistiedot toimitetaan jo Luonnonvarakeskukselle. 5 §:ssä on lisäksi katsottu tarpeen säätää Tornionjoella ja Näätämöjoella kalastettaessa ilmoitettavasta saaliista erikseen.

Asetuksen keskeisin vaikutus saamelaiseen kalastuskulttuuriin olisi se, että kalastaessaan asetuksen soveltamisalan piiriin kuuluvalla alueella ja ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa kalalajia tai kalakantaa, olisi myös saamelaisen kalastuskulttuurinsa harjoittamisesta saadusta saaliista tehtävä saalis- ja pyyntitietoilmoitus.

Saalis- ja pyyntitietojen ilmoitusten vastaanottaminen työllistää Luonnonvarakeskusta erityisesti saalis- ja pyyntitietojen ilmoitusvelvollisuuden käynnistyessä. Lisäksi kalastajat kaipaavat aluksi opastusta ilmoitusten tekoon. Luonnonvarakeskuksen tulisi ilmoitusvelvollisuuden käynnistyessä resursoida ilmoitusten vastaanottaminen riittävästi ja pyrkiä järjestämään vastaanotto sellaiseksi, että kynnys sähköiseen saalis- ja pyyntitietojen ilmoittamiseen olisi mahdollisimman matala. Yhteistyössä kalastusjärjestöjen ja muiden kalatalouden toimijoiden kanssa tulisi aikaan saada kattava asiasta tiedottaminen.

Ilmoitusvelvollisuus on kalastuslaissa kalastusmatkailuyritysten asiakkaiden saaliin osalta kirjattu siten, että kalastusmatkailutilaisuuksien järjestäjä voi ilmoittaa kalastusmatkakohtaisesti asiakkaan tai asiakasryhmänsä saaliin. Asetuksen ei katsota aiheuttavan kalastusmatkailuyrityksille vähäistä suurempaa hallinnollista taakkaa.

Luonnonsuojeluliiton lausunto

Kuten esityksessä todetaan, kalataloudessa painopisteenä on viime vuosina ollut vaelluskalakantojen elvyttäminen ja niiden luontaisen lisääntymisen mahdollistaminen. Tietoon perustava kalastuksen sääntely on puolestaan kalastuslain toimivuuden edellytys. Maamme vaelluskalakannoista on enää rippeet jäljellä ja on ensiarvoisen tärkeää, että niiden tilasta kerätään nykyistä enemmän luotettavaa tietoa, jota voidaan käyttää kantojen elvytystoimien suunnitteluun ja tuloksellisuuden seurantaan.

Luonnonsuojeluliiton näkemyksen mukaan ehdotus on laadittu asiantuntemuksella ja liitto pitää esitystä hyvin tarpeellisena.

Järjestelmässä on sen sisään ajossa todennäköisesti ongelmia, jotka kuitenkin ajan myötä helpottuvat. Uusi järjestelmä tulee varmasti aluksi kangertelemaan vapaa-ajankalastajien ja kalastusmatkailuyrittäjien keskuudessa ja lisäksi työllistämään Luonnonvarakeskusta. Ilmoitusvelvollisuuden ja tietojen ilmoittamisen tahallisesta laiminlyönnistä voidaan tuomita kalastuslain 118 §:n nojalla kalastusrikkomuksesta sakkoon. Ilmoitusvelvollisuuden tahallista laiminlyöntiä ei ole kuitenkaan helppo valvoa.

Ilmoitusvelvollisuus koskee myös vapautettuja kaloja ja kyttyrälohta, joka on vieraslaji Suomen luonnossa. Vaikka kyttyrälohi on nyt suurin uhka alkuperäisille vaelluskalakannoille, voisi asetuksessa olla myös muita maassamme esiintyviä haitallisia vieraskalalajeja, joiden esiintymistä ja leviämistä tulisi samalla tavalla seurata.

Lisätietoja

- vanhempi asiantuntija Markku Marttinen, p. 044 759 9717, k.markku.j.marttinen@gmail.com

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Hanna Halmeenpää
puheenjohtaja

Tapani Veistola
toiminnanjohtaja